

Marta U. Chyb

ORCID: 0000-0002-8595-2603

Uniwersytet Opolski

[https://doi.org/10.19195/1642-5782.18\(28\).4](https://doi.org/10.19195/1642-5782.18(28).4)

Umiejętność słuchania czwartoklasistów. Próba diagnozy

Marginalizacja umiejętności słuchania w kształceniu polonistycznym wynika między innymi z przekonania, że nie warto jej rozwijać, gdyż uczniowie opanowali ją w ramach socjalizacji. Do tej pory nie przeprowadzono jednak badań, które miałyby na celu zdiagnozowanie poziomu umiejętności słuchania uczniów w języku polskim jako ojczystym. Nie wiadomo, czy owo przekonanie jest słuszne, czy też nie. Ponadto amerykańscy badacze zajmujący się komunikacją interpersonalną uważają, że efektywnego słuchania trzeba się nauczyć, nie jest ono zdolnością wrodzoną¹.

Twierdzenie o opanowaniu przez uczniów umiejętności słuchania w sytuacjach pozaszkolnych wynika najprawdopodobniej z przeświadczenia, że odbiór wypowiedzi w języku ojczystym z założenia jest efektywny — znając język, odbiorca rozumie wszystkie komunikaty. Jednak rozumienia nie gwarantuje jedynie biegłość językowa odbiorcy. Jak uznaje Danuta Kądziaława: „rozumienie mowy jest czynnością poznawczą człowieka, ukierunkowaną na rekonstrukcję informacji zamierzonej przez mówiącego i wyrażonej w określonej formie językowej w kontekście innych informacji językowych lub pozajęzykowych”². Współcześnie zwraca się ponadto uwagę na kompetencje słuchacza, pozwalające utworzyć w jego umyśle reprezentację wypowiedzi³. Jak zauważa Szymon Wróbel:

---

¹ Zob. R.B. Adler, L.B. Rosenfeld, R.F. Proctor II, *Relacje interpersonalne. Proces porozumiewania się*, przeł. G. Skoczylas, Poznań 2006; S.P. Morreale, B.H. Spitzberg, J.K. Barge, *Komunikacja między ludźmi. Motywacja, wiedza i umiejętności*, przeł. P. Izdebski, A. Jaworska, D. Kobylińska, Warszawa 2007.

² D. Kądziaława, *Czynność rozumienia mowy. Analiza neuropsychologiczna*, Wrocław 1983, s. 8.

³ I. Kurcz, A. Polkowska, *Interakcyjne i autonomiczne przetwarzanie informacji językowych: na przykładzie procesu rozumienia tekstu czytanego na głos*, Wrocław 1990, s. 8.

zaczynamy od słuchania dźwięków, a kończymy na detekcji słów. Oczywiście, nadal słyszymy dźwięki, ale po nauczeniu się, po wyskalowaniu urządzenia sensorycznego (akustycznego) związanego z nauką języka, doświadczenia nabierają dodatkowego wymiaru reprezentacyjnego⁴.

Dopiero po uzyskaniu biegłości językowej, tak jak w przypadku języka ojczystego, słuchacz, percypując wypowiedź, jest w stanie stworzyć jej reprezentację w swoim umyśle. Reprezentacja ta odnosi się zarówno do informacji rejestrowanych przez umysł, jak i do informacji przeszłych. Ida Kurcz i Anna Polkowska zauważają, że

tworzenie się reprezentacji umysłowej [...] tekstu to zarówno powstawanie wiedzy epizodycznej związanej z konkretnym tekstem, jak też integrowanie i interpretowanie tej wiedzy zgodnie z istniejącymi i uruchamianymi w umyśle [...] schematami [...]⁵.

Podobnie sądzi Antoni Paliński. Według badacza rozumienie tekstu słuchanego i czytanego to „aktualizacja wcześniejszego poznania w stosunku do przedmiotów i osób, wykrycie związków i zależności w przedmiotach i zjawiskach przekazywanych przez tekst dźwiękowy lub graficzny”⁶. Rozumienie wypowiedzi jest więc warunkowane przez wiedzę uprzednią i zdolność analitycznego myślenia, łączenia faktów.

Uznaje się, że każda wypowiedź może być rozumiana przez odbiorcę na trzech różnych poziomach:

Poziom globalny	• rozumienie sensu, tematu, głównej myśli tekstu
Poziom epizodyczny	• rozumienie jednostek niższego rzędu stanowiących budulec całego tekstu
Poziom lokalny	• rozumienie pojedynczych zdań, wypowiedzeń, słów

Schemat 1. Poziomy rozumienia tekstu według R.S. Tomlina⁷

Opierając się na teorii Russela S. Tomlina, można stwierdzić, że podczas słuchania tekstu użytkownik języka musi być w stanie określić jego temat (czego dotyczy?), zidentyfikować szczegółowe informacje (komunikaty) wyrażone w tekście (o czym się mówi?), co warunkowane jest wiedzą o znaczeniu jednostek systemu językowego (co one oznaczają?). Rozumienie pojedynczych zdań czy też słów nie świadczy więc o zrozumieniu całej wypowiedzi.

⁴ S. Wróbel, *Umysł, gramatyka, ewolucja. Wykłady z filozofii umysłu*, Warszawa 2010, s. 47.

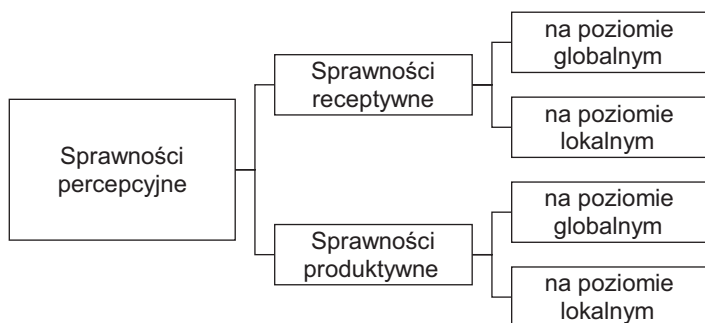
⁵ I. Kurcz, A. Polkowska, *op. cit.*, s. 11.

⁶ A. Paliński, *Psychologiczna charakterystyka procesów słuchania i czytania w języku obcym w aspekcie porównawczym*, [w:] *Sprawność słuchania i czytania w nauczaniu języków obcych*, red. A. Paliński, Rzeszów 1982, s. 12.

⁷ Opracowanie własne na podstawie R.S. Tomlin, *Semantyka dyskursu*, [w:] *Dyskurs jako struktura i proces*, red. T.A. van Dijk, przeł. G. Grochowski, Warszawa 2001, s. 49.

Teksty⁸ podlegają również różnego rodzaju działaniom. Są to między innymi: tłumaczenia, adaptacje, streszczenia, wyciąg (ekscerpt), wybór słów kluczowych, plan tekstu, nicowanie, dekompozycja, gniazdowanie, transformacje, parafrazowanie, trawestacja, adiustacja i korekta⁹. Odbiorcy, w zależności od sytuacji, mogą wykorzystać wybrane działania na słuchanych tekstach do realizacji własnych celów. Wydaje się, że tego typu czynności można utożsamiać ze strategiami ułatwiającymi zapamiętanie i przetworzenie słuchanych informacji. Korzystanie z nich charakteryzuje świadomego i kompetentnego słuchacza, który potrafi określić cel percepcji słuchowej i dobrać do jego realizacji odpowiednie działanie na wypowiedzi, a następnie umiejętnie je wykonać. Działania podejmowane przez słuchacza są warunkowane odbiorem słuchanego tekstu zarówno na poziomie globalnym, jak i lokalnym¹⁰.

Można zatem przyjąć, że sprawności percepcyjne dzielą się na sprawności receptywne i produktywne.

Schemat 2. Sprawności percepcyjne w języku polskim jako ojczystym¹¹

Te pierwsze sprowadzają się do odbioru wypowiedzi, jej zrozumienia, analizy, interpretacji, oceny. Z kolei sprawności produktywne

wiążą się z działaniami (zarówno językowymi, jak i niejęzycznymi). Są to wszelkie działania [...] niewerbalne/werbalne (ustne lub pisemne) powstałe na skutek słuchanego tekstu, sprowadzające się do jego przekształcenia bądź tworzenia na jego podstawie innej wypowiedzi¹².

Sprawności receptywne i produktywne związane są z odbiorem wypowiedzi zarówno na poziomie globalnym, jak i lokalnym.

Kompetentny odbiór komunikatów ustnych jest więc procesem bardzo złożonym. Umiejętność słuchania można definiować jako spektrum umiejętności

⁸ Zarówno słuchane, jak i czytane.

⁹ J. Bartmiński, S. Niebrzegowska-Bartmińska, *Tekstologia*, Warszawa 2009, s. 293–329; R. Grzegorzczkova, *Wstęp do językoznawstwa*, Warszawa 2007, s. 43.

¹⁰ W niniejszym opracowaniu przez odbiór tekstu na poziomie lokalnym rozumiem percepcję tekstu zarówno na poziomie epizodycznym, jak i lokalnym według Tomlina.

¹¹ Źródło: opracowanie własne.

¹² M.U. Chyb, *Sprawności receptywno-produktywne w kształceniu sprawności słuchania*, „Kształcenie Językowe” 15 (25), 2017, s. 31.

poznawczych, językowych i społeczno-komunikacyjnych warunkujących rozumienie wypowiedzi (na dwóch poziomach), ich analizę i interpretację. Umiejętność słuchania to również sprawność pracy ze słuchanym tekstem, wykorzystanie zawartych w nim informacji. Definicja ta podaje w wątpliwość tezę o wystarczającym opanowaniu przez uczniów umiejętności słuchania w procesie socjalizacji.

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie wyników badań, diagnozujących umiejętność odbioru piosenki popularnej przez uczniów szkół podstawowych. Piosenka to gatunek doceniony przez glottodydaktyków. W dydaktyce języka polskiego jako obcego traktuje się piosenkę jako jeden z głównych typów tekstów pozwalających rozwijać sprawność słuchania ze zrozumieniem. Ponadto uznaje się, że wykorzystanie na lektoracie piosenki, nie tylko popularnej, jest środkiem kształcenia kompetencji językowej, komunikacyjnej i kulturowej¹³. W lingwodydaktyce gatunek ten nie jest jednak tak bardzo ceniony jak w glottodydaktyce. W podstawie programowej języka polskiego z 2017 i 2018 roku można odnaleźć kilka zapisów dotyczących możliwości wykorzystania piosenki w edukacji polonistycznej. W podstawie dla szkoły podstawowej w zakresie odbioru tekstów kultury widnieje zapis: uczeń „I.2.7) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych”¹⁴. Zgodnie z treścią podstawy programowej piosenka powinna być także przedmiotem lektury: „pieśni i piosenki patriotyczne” przeznaczone są dla uczniów szkoły podstawowej, a „powojenna piosenka literacka” dla uczniów szkoły ponadpodstawowej¹⁵. Piosenka nie jest traktowana jako gatunek rozwijający umiejętność słuchania, służy realizacji celów z zakresu kształcenia literackiego i to w jego aksjologicznym wymiarze.

Dziwi brak zapisów dotyczących wykorzystania piosenki popularnej na lekcjach języka polskiego. Jak wynika z corocznych badań organizacji IFPI, muzyka jest wszechobecna w życiu człowieka. W Polsce w 2018 roku słuchano muzyki średnio 21,5 h tygodniowo, natomiast w 2019 roku — 21,8 h¹⁶. Badania IFPI

¹³ Zob. M. Łaszkiwicz, *Piosenka jest dobra na wszystko?*, „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2010, nr 17, s. 335–341; P. Pałasz, *Piosenka popularna jako materiał dydaktyczny oraz możliwość jej wykorzystania na zajęciach lektoratowych z języka polskiego jako obcego*, „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2013, nr 20, s. 349–356; P. Kaźmierczak, *Piosenka pomoże na wiele, czyli o alternatywnych sposobach kształtowania kompetencji gramatycznej*, „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2018, nr 25, s. 137–148.

¹⁴ *Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Język polski*, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/03/podstawa-programowa-ksztalcenia-ogolnego-z-komentarzem.-szkola-podstawowa-jezyk-polski.pdf> (dostęp: 17.05.2020).

¹⁵ *Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła ponadpodstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum oraz branżowa szkoła I i II stopnia. Język polski*, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=23135> (dostęp: 17.05.2020).

¹⁶ Zob. *Raport: badanie zachowań konsumentów na światowym rynku muzycznym w 2018 roku*, https://www.ifpi.org/downloads/Music-Consumer-Insight-Report-2018_PL.pdf (dostęp: 18.05.2020);

przeprowadzane są na grupie osób w wieku 16–64 lat, jednak dzieci w wieku szkolnym, równie często jak młodzież i dorośli, mają do czynienia z piosenkami. Autorzy opracowania *Wpływ muzyki, tekstów piosenek i teledysków na dzieci i młodzież* piszą:

W przeprowadzonym w Stanach Zjednoczonych w 2005 roku badaniu Roberts i wsp. oceniali korzystanie z mediów przez grupę osób w wieku 8–18 lat. Stwierdzili, że w dniu badania muzyki słuchało 85% dzieci i nastolatków między 8 a 18 rokiem życia. [...] Młodzież nie jest jedynym konsumentem muzyki popularnej. W badaniu grupy dzieci uczęszczających do czwartej–szóstej klasy wykazano, że 98% z nich słucha popularnej muzyki, z czego 72% przez „większość dni” lub codziennie. Ponadto istnieją doniesienia, że dzieci w wieku 8–10 lat słuchają muzyki przeciętnie 1 h dziennie¹⁷.

W tym kontekście uznano, że badanie umiejętności słuchania piosenki popularnej pozwoli zdiagnozować poziom uczniowskich kompetencji, ponieważ gatunek nie będzie stanowił bariery w słuchowym odbiorze.

Diagnozie poddano 210 uczniów klasy czwartej szkoły podstawowej z ośmiu szkół na Opolszczyźnie. Do badań wykorzystano autorski test, mający na celu¹⁸ weryfikację opanowania wybranych cząstkowych sprawności percepcyjnych. Składał się on z nagrania piosenki Pauliny Przybyśz *Nie bój się chcieć*¹⁹ i ośmiu zadań, z tego pięciu zamkniętych i trzech otwartych (krótkiej odpowiedzi). Każda sprawność była weryfikowana za pomocą jednego zadania. Badano:

I. sprawności receptywne:

1. na poziomie globalnym:

- 1.1. rozumienie przesłania słuchanego tekstu;
- 1.2. rozumienie głównej intencji słuchanego tekstu;

2. na poziomie lokalnym:

- 2.1. rozumienie informacji dosłownych;
- 2.2. rozumienie informacji sparafrazowanych;
- 2.3. rozumienie metafor;

II. sprawności produktywne:

1. na poziomie globalnym:

Music listening 2019. A look at how recorded music is enjoyed around the world, <https://www.ifpi.org/downloads/Music-Listening-2019.pdf> (dostęp: 18.05.2020).

¹⁷ M. Rosario González de Rivas *et al.*, *Wpływ muzyki, tekstów piosenek i teledysków na dzieci i młodzież*, <https://podyplomie.pl/publish/system/articles/pdfarticles/000/012/364/original/20-27.pdf?1473251600> (dostęp: 17.05.2020).

¹⁸ Test wykorzystany do badań stanowi załącznik do niniejszego artykułu. W teście przyjęto zasadę punktowania 0–1.

¹⁹ Utwór mógł być znany uczniom, ponieważ piosenka pochodzi z polskiej wersji językowej filmu z 2016 roku *Zwierzogród* w reżyserii B. Howarda i R. Moore’a. Ponadto o popularności piosenki świadczy ponad 19 milionów wyświetleń w serwisie YouTube. Dwa lata później, to jest w 2018 roku, Przybyśz wraz z Fundacją Kultura bez Granic i Disney Polska nagrała teledysk, w którym piosenka została zaśpiewana również w języku migowym — teledysk ma prawie 500 tysięcy wyświetleń w serwisie YouTube.

1.1. odniesienie przesłania słuchanego tekstu do społecznej sytuacji komunikacyjnej;

1.2. odniesienie przesłania słuchanego tekstu do indywidualnej sytuacji z życia;

2. na poziomie lokalnym:

2.1. wartościowanie informacji z słuchanego tekstu w kontekście pozatekstowym.

Dalej prezentuję osiągnięcia czwartoklasistów w zakresie odbioru piosenki popularnej.

I. Sprawności receptywne

1. Poziom globalny

Z przeprowadzonych badań wynika, że czwartoklasiści dobrze sobie radzą z rozumieniem przesłania słuchanego tekstu (zadanie 1²⁰). Zadanie okazało się dla nich łatwe²¹: 158 badanych (75%) udzieliło poprawnej odpowiedzi²².

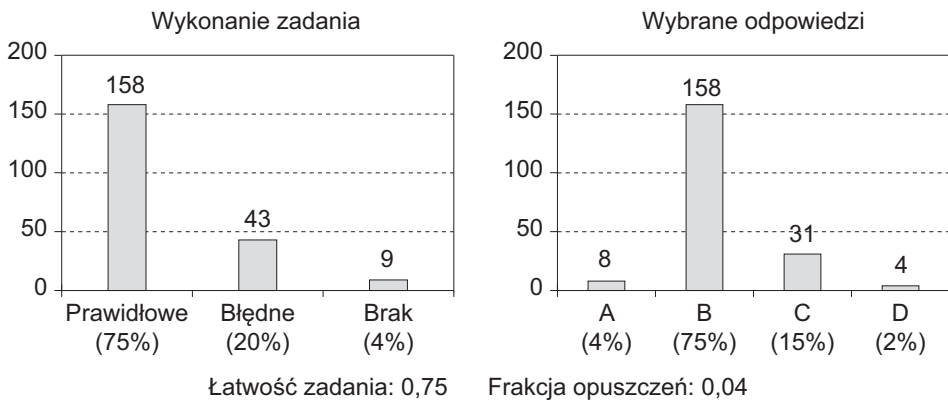
W piosence jest mowa o tym, że:

A) nie można bać się marzeń i trzeba je ostrożnie spełniać.

B) nie można bać się marzeń i trzeba je odważnie spełniać.

C) można bać się marzeń, ale trzeba je odważnie spełniać.

D) można bać się marzeń, więc trzeba je ostrożnie spełniać.

Wykres 1. Dane statystyczne: rozumienie przesłania słuchanego tekstu²³

²⁰ Zob. załącznik *Test słuchania ze zrozumieniem 1*.

²¹ Interpretacja wskaźników łatwości zadania oparta jest na założeniach Bolesława Niemierki, zob. *idem, Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999, s. 154.

²² Prawidłowe odpowiedzi zapisano boldem.

²³ Źródło wykresów: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Z kolei 43 badanych (20%) błędnie zrozumiało przesłanie słuchanego tekstu. Dla 15% trudność stanowiło rozstrzygnięcie, czy zgodnie z treścią piosenki można czy nie można bać się marzeń. W utworze ani razu nie pojawiła się informacja, że lęk powinien być akceptowany, kilkakrotnie zostało natomiast zasugerowane, że należy pozbyć się strachu i podążać za marzeniami: „Marzenia są w nas, nie trzeba nic tylko chcieć!”, „Kto się nie boi, ten już górą jest!”, „Nie bój się chcieć”²⁴. Ponad 30 badanych nie wzięło pod uwagę przytoczonych fragmentów. Można zatem uznać, że rozumienie przesłania piosenki może sprawiać trudność niektórym czwartoklasistom.

Badani uczniowie poradzili sobie dobrze także z rozumieniem głównej intencji słuchanego tekstu (zadanie 5). Prawidłowej odpowiedzi udzieliło 154 badanych (70%). Zadanie okazało się dla nich łatwe, choć nieco trudniejsze niż poprzednie.

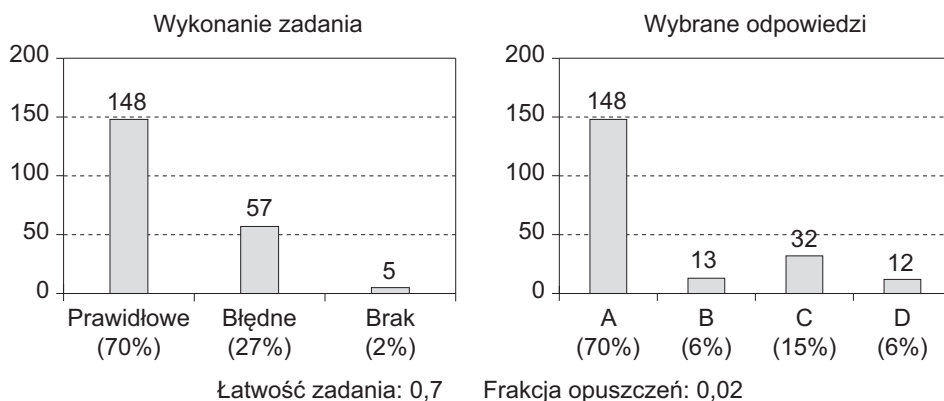
W piosence Paulina Przybysz:

A) nakłania innych do odważnych zmian w życiu.

B) pokazuje innym, jak bardzo jest szczęśliwa.

C) opisuje, jak wygląda prawdziwe życie.

D) chce żyć jak do tej pory.

Wykres 2. Dane statystyczne: rozumienie głównej intencji słuchanego tekstu

Większość czwartoklasistów dostrzegła impresywną funkcję piosenki. Ujawnia się ona w kilkakrotnie powtarzanym refrenie: „Nie bój się chcieć” oraz ostatniej strofie: „Choć nie ma lekko,| nie przejmuj się!| Raz zrobisz błąd, drugi raz już nie!| Więc nie bój się!” Wynik ten nie zaskakuje, ponieważ 75% badanych zrozumiało słuchany tekst na poziomie globalnym. Bez zrozumienia przesłania utworu identyfikacja jego intencji jest niemożliwa. Mimo to 27% uczniów błędnie określiło główną intencję piosenki. Najprawdopodobniej uczniowie, którzy za-

²⁴ Wszystkie cytaty pochodzą z utworu Pauliny Przybysz pt. *Nie bój się chcieć*, <https://www.youtube.com/watch?v=QOSoCmcR0Ms> (dostęp: 15.05.2020).

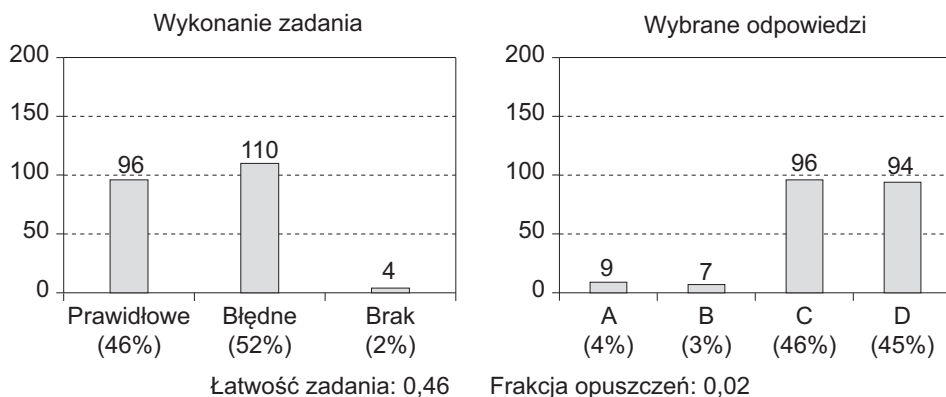
znaczyli odpowiedź C, zgadzają się z przesłaniem słuchanego tekstu, utożsamili się z nim i uznali treść piosenki za „prawdy życiowe”. Nie traktują oni utworu jako komunikatu o funkcji nakłaniającej, lecz informatywnej. Nieumiejętność zdystansowania się od treści piosenki mogła przyczynić się do błędnej identyfikacji jej intencji. Pozostałe dystraktory były znacznie rzadziej wybierane: 13 badanych uznało słuchany tekst za przekaz ekspresywny (podmiot²⁵ piosenki nie mówi o swoim szczęściu, lecz pozytywny wydzźwięk utworu mógł wpłynąć na wybór odpowiedzi B), a 12 uczniów nie zwróciło uwagi na strofę, w której była mowa o chęci zmiany życia podmiotu: *Uciekam stąd,| w nudy mgłę nie chcę żyć!| Czy do stracenia coś mam?| Chyba nie!*”.

2. Poziom lokalny

Więcej problemów przysporzyło uczniom zadanie 4, weryfikujące umiejętność rozumienia metafor. Jedynie 96 czwartoklasistów (46%) udzieliło poprawnej odpowiedzi. Zadanie okazało się dla nich średnio trudne.

Zdanie *Uciekam stąd, w nudy mgłę nie chcę żyć!* oznacza, że piosenkarka chce:

- A) zmienić miejsce zamieszkania.
- B) zorganizować wesołą zabawę.
- C) zmienić swoje życie.**
- D) żyć tylko marzeniami.

Wykres 3. Dane statystyczne: rozumienie metafor

Zdanie „Uciekam stąd, w nudy mgłę nie chcę żyć!” zostało zinterpretowane na dwa sposoby: prawie tyle samo uczniów wybrało odpowiedź C i D. Prawidłowa interpretacja fragmentu piosenki możliwa jest wyłącznie w kontekście całego utworu,

²⁵ W poleceniach skierowanych do ucznia zrezygnowano z posługiwania się terminem „podmiot piosenki”, aby jego nieznanomość nie wpłynęła na niezrozumienie polecenia.

a w słuchanym tekście ani razu nie pojawia się fragment uzasadniający, że podmiot piosenki chce żyć wyłącznie marzeniami. Wręcz przeciwnie, Przybysz śpiewa:

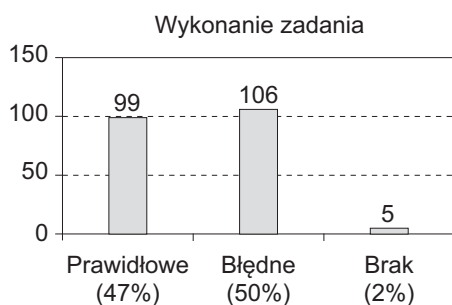
Uciekam stąd,| w nudy mgłe nie chcę żyć!| Czy do stracenia coś mam?| Chyba nie! [...] Nie poddam się, mnie nie złamie nic!| Każda z trudnych chwil tylko doda sił! [...] Nie poddam się, mnie nie złamie nic!| Chcę przed siebie biec, właśnie tak ma być!

Słowa te wyraźnie wskazują na chęć zmiany swojego życia. Najprawdopodobniej prawie połowa uczniów zasugerowała się kluczowym słowem „marzenia” (nawiązującym do przesłania piosenki) i dlatego zaznaczyła odpowiedź D. Uczniowie ci nie potrafili w kontekście całego utworu zinterpretować pośrednio przekazanych informacji. Pozostałe odpowiedzi były rzadko zaznaczane: jedynie dziewięcioro badanych dosłownie zrozumiało metaforę (ucieczkę utożsamili ze zmianą miejsca zamieszkania), z kolei siedmioro uczniów udzieliło odpowiedzi niezgodnej z treścią słuchanego tekstu (nie ma w nim mowy o organizacji wesołej zabawy).

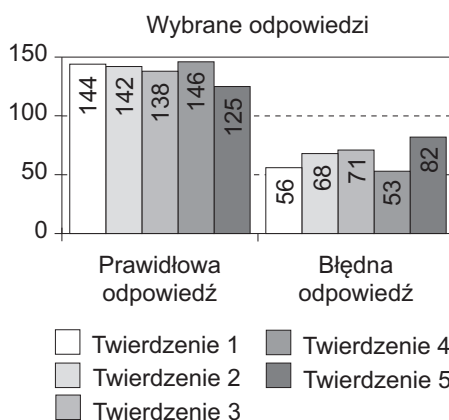
Uczniowie równie słabo poradzi sobie z zadaniem 2, sprawdzającym rozumienie informacji sparafrazowanych. Jedynie 99 (47%) uczniów udzieliło odpowiedzi zgodnych ze słuchanym tekstem. Zadanie było dla nich trudne.

Zaznacz, czy podane zdania są zgodne z tekstem (prawda), czy nie (fałsz).

	Według piosenkarki:	PRAWDA	FAŁSZ
1.	ważne jest to, co myślą inni ludzie		x
2.	najważniejsze w życiu jest to, co się dopiero wydarzy	x	
3.	nie warto w życiu ryzykować		x
4.	ludzie nie mają problemów w życiu		x
5.	strach może przeszkadzać człowiekowi w spełnianiu marzeń	x	

Łatwość zadania: 0,47
Frakcja opuszczeń: 0,02

Wykres 4. Dane statystyczne: rozumienie informacji sparafrazowanych

Uczeń otrzymywał punkt, a tym samym uznawano, że umiejętność percepcyjna została opanowana, jeżeli udzielił minimum czterech poprawnych odpowiedzi. Ze względu na trudność wykonania tego zadania (konieczność zapamiętania słuchanego tekstu, odniesienia sparafrazowanych informacji do treści piosenki) badany mógł popełnić maksymalnie jeden błąd. Mimo to ponad połowa uczniów nie była w stanie poprawnie ocenić prawdziwości minimum czterech stwierdzeń: 66 (31%) badanych udzieliło dwóch błędnych odpowiedzi; 37 (18%) — trzech, 3 (1%) — czterech. Żaden uczeń nie popełnił pięciu błędów. Wśród 106 osób, które otrzymały punkt za zadanie, 82 (39% wszystkich badanych) potrafiły ocenić prawdziwość czterech stwierdzeń, natomiast 24 (11%) bezbłędnie wykonały całe zadanie.

Rozumienie informacji sparafrazowanych może więc sprawiać czwartoklasistom problemy, mimo że w piosence były wyraźne sygnały potwierdzające słuszność stwierdzeń przywołanych w zadaniu bądź im zaprzeczające:

1. „Niech mówią, co chcą”.
2. „Bo ważne tylko są przyszłe dni”.
3. „Czy do stracenia coś mam?| Chyba nic!”.
4. „Choć nie ma lekko, nie przejmuj się!”.
5. „Kto się nie boi, ten już górą jest! [...] Raz zrobisz błąd, drugi raz już nie!| Więc nie bój się!”.

Wszystkie stwierdzenia okazały się umiarkowanie trudne dla uczniów, najwięcej problemów sprawiło im rozstrzygnięcie prawdziwości ostatniego zdania (część zdających nie zwróciła uwagi na to, że podmiot piosenki nakłania innych do przezycięcia swoich lęków, ponieważ strach może utrudniać spełnianie marzeń).

Wydawać by się mogło, że uczniowie, słuchając tekstu w języku ojczystym, są w stanie zrozumieć informacje sparafrazowane. Okazuje się jednak, że sprawność ta nie jest w pełni nabywana w procesie socjalizacji, podobnie jak rozumienie zwrotów metaforycznych. Niski, zbliżony²⁶, wynik uczniów potwierdza ponadto tezę o sprzężeniu tych dwóch sprawności i świadczy o tym, że badani odznaczają się niskim poziomem umiejętności rozumienia informacji przekazywanych pośrednio.

Na poziomie lokalnym badano również rozumienie informacji dosłownych. Zadanie 3 zostało poprawnie wykonane przez 151 osób (72%). Okazało się dla nich łatwe.

Wybierz jedno słowo z nawiasu zgodnie z tekstem piosenki i uzupełnij każde zdanie.

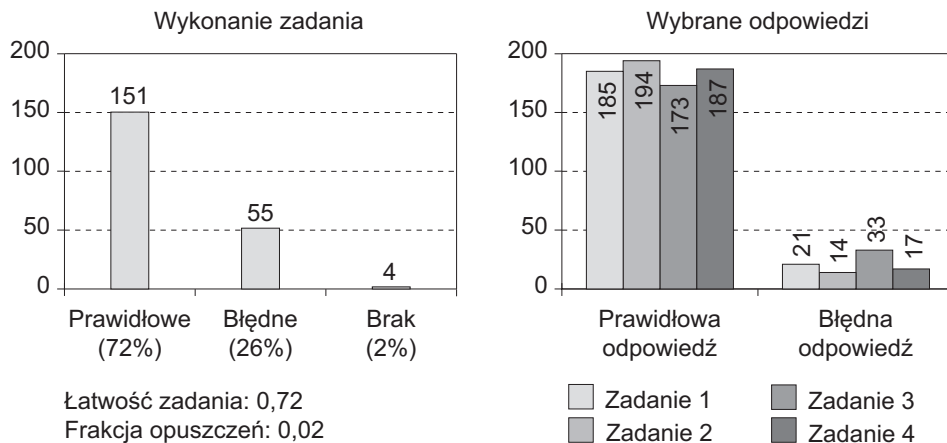
Nauczył mnie (przypadek / **czas**) _____, upada się, żeby wstać.

Czy do (**stracenia** / wygrania) _____ coś mam?

Nie (zmienię / **poddam**) _____ się, mnie nie złamie nic.

Choć nie ma (ciężko / **lekko**) _____, nie przejmuj się!

²⁶ Umiejętność rozumienia zwrotów metaforycznych została opanowana przez 47% badanych, natomiast rozumienia informacji sparafrazowanych — 46%.

Wykres 5. Dane statystyczne: rozumienie informacji dosłownych

Uczniowie po jednokrotnym wysłuchaniu tekstu mieli uzupełnić poprawnym słowem transkrypcję wybranych fragmentów utworu. Dystraktory zostały tak dobrane, aby uczniowie nie mieli wątpliwości, która odpowiedź jest prawidłowa: uzupełnienie fragmentu słuchanego tekstu błędnym wyrazem zmienia sens wybranych zdań i świadczy o niezrozumieniu treści piosenki.

Warunkiem przyznania punktu było udzielenie czterech poprawnych odpowiedzi. 72% badanych spełniło te wymagania. Pozostałe: 33 osoby (16%) popełniły jeden błąd, 14 badanych (7%) — dwa błędy, 8 (3%) — trzy błędy. Żaden z uczniów nie udzielił wszystkich nieprawidłowych odpowiedzi. Najwięcej problemów sprawiło zdanie trzecie: ponad 30 osób zdecydowało, że zdanie: „Nie zmienię się, mnie nie złamie nic” jest zgodne z treścią piosenki. Być może uczniowie doszli do wniosku, że skoro podmiot piosenki zachęca do odważnego spełniania marzeń, to sam będzie żył zgodnie z tym zaleceniem i nie zmieni swojego sposobu postępowania czy myślenia. Wnioskowanie to jest daleko idące, niezgodne z treścią słuchanego tekstu: osoba śpiewająca twierdzi, że ze względu na poprzednie doświadczenia za wszelką cenę chce realizować swoje plany i nic jej w tym nie przeszkodzi, dlatego zdanie zgodne z treścią piosenki brzmi: „Nie poddam się, mnie nie złamie nic”. Pozostałe dystraktory były rzadziej wybierane, nie miały żadnego związku z utworem: 1) to nie przypadek, ale czas doświadczył podmiot piosenki: „Nauczył mnie czas, upada się, żeby wstać”; „Każda z trudnych chwil tylko doda sił!”; 2) wygrana nie ma nic wspólnego z treścią piosenki, nie ma przesłanki, aby twierdzić, że podmiot oczekuje wygranej; 3) wybór słowa *ciężko* w ostatniej frazie powoduje utratę sensu zdania w kontekście całego utworu: „[Choć] nie ma ciężko, nie przejmuj się” świadczyłoby o tym, że życie jest proste, więc nie należy się niczym przejmować. Twierdzenie to jest sprzeczne z treścią piosenki, ponieważ w słuchanym tekście pojawia się jasne sformułowanie: „Choć nie ma lekko, nie przejmuj się!| Raz zrobisz błąd, drugi raz już nie!| Więc nie bój się!”.

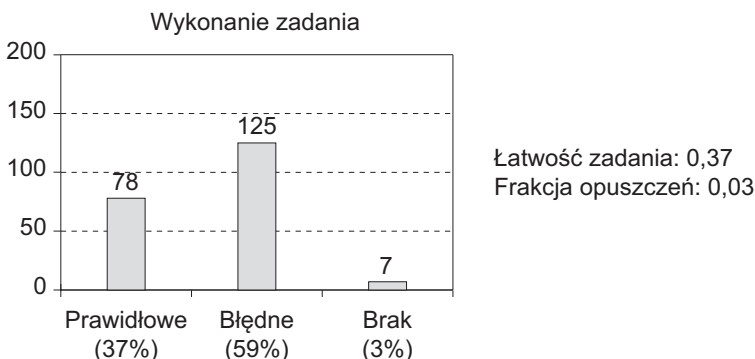
II. Sprawności produktywne

1. Poziom globalny

Kolejne zadania testowe sprawdzały opanowanie sprawności produktywnych. Uznano, że kompetentny słuchacz nie tylko rozumie usłyszane informacje, ale także potrafi je wykorzystać do różnych celów. W teście dla czwartoklasistów pojawiły się trzy zadania tego typu.

Jedno z nich (6) sprawdzało umiejętność odniesienia przesłania słuchanego tekstu do społecznej sytuacji komunikacyjnej. Z zadaniem porażdziło sobie 78 uczniów, czyli 37% badanych. Okazało się ono dla nich trudne.

- A. Wybierz fotografię miejsca, które mogłaby reklamować piosenka Pauliny Przybyesz.
B. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Wykres 6. Dane statystyczne: odniesienie przesłania słuchanego tekstu do społecznej sytuacji komunikacyjnej

Czwartoklasiści mieli zdecydować, które z przedstawionych na fotografii miejsc (salon wróżb, sklep sportowy, agencja turystyczna, gabinet psychologa) mogłoby być reklamowane przez piosenkę Pauliny Przybyesz, a następnie uzasadnić swoją odpowiedź. Uczeń mógł wybrać każdą fotografię: badani najczęściej zaznaczali odpowiedź C — agencję turystyczną — 124 badanych (59%). Najwidoczniej większość uczniów marzenia utożsamia z podróżami. Według nich przesłanie piosenki może być więc skierowane do tych, którzy boją się poznawać świat lub korzystać z transportu lotniczego. Pozostałe fotografie były o wiele rzadziej wskazywane: salon wróżb wybrało 36 osób (17%) (traktują one przesłanie piosenki jako zapowiedź przyszłości), sklep sportowy — 15 (7%) (uczniowie uznali, że w życiu, podobnie jak w sporcie, należy dążyć do celu i nie można się poddawać), gabinet psychologa — 28 (14%) (wybierano to miejsce, ponieważ w nim człowiek potrzebujący pomocy może ją uzyskać, przesłanie słuchanego tekstu może zachęcać do podjęcia próby zmierzenia się ze swoimi problemami). Ze względu na to, że każ-

de sfotografowane miejsce może mieć związek z przesłaniem piosenki, oceniano jedynie uzasadnienie odpowiedzi, w którym uczeń powinien wykazać się powiązaniem sytuacji komunikacyjnej z przesłaniem utworu. 78 czwartoklasistów było w stanie wykorzystać usłyszane informacje do uzasadnienia swojego stanowiska. Poniżej zamieszczam przykładowe odpowiedzi uczniów²⁷:

[1] Fotografia która mogłaby reklamować piosenkę Pauliny Przybysz to „Wrózenie z kart klasycznych”, ponieważ piosenkarka śpiewała, że „ważne są tylko przyszłe dni”. [Salon wróżb]

[2] Paulina Przybysz mogłaby reklamować sklep martes sport ponieważ sportowcy się nigdy nie poddawają. [Sklep sportowy]

[3] piosenka Pałliny Przybysz opowiada o tym żeby nie bać się marzyć więc, można marzyć o podróżowaniu. [Agencja turystyczna]

[4] Piosenka Pauliny Przybysz mogłaby reklamować gabinet psychologiczny, ponieważ ludzie mogą zmienić swoje życie na lepsze. [Gabinet psychologa]

Ponad połowa badanych nie potrafiła uzasadnić swojego wyboru. Uczniowie formułowali odpowiedzi, które charakteryzowały się:

— brakiem uzasadnienia:

Uważam że Wrózenie z kart Klasycznych powinno dla mnie reklamować piosenkę Pauliny Przybysz. [Salon wróżb]

— niepełnym uzasadnieniem — odpowiedź ucznia nie wyjaśniała jego wyboru (pasuje do wszystkich fotografii):

Wybrałam ten obrazek dlatego że piosenka mówi żebyśmy nie bali się marzyć. [Agencja turystyczna]

— brakiem związku uzasadnienia z przesłaniem piosenki (także niezrozumieniem polecenia):

Mogła by reklamować piosenkę w sklepie, ponieważ do sklepu przychodzi dużo ludzi. I w wielu miejscach można ponaklejać plakat. [Sklep sportowy]

Wybrałem Wrózenie z Kart Klasycznych dlatego że zaśpiewała ładną piosenkę i dlatego na to zasługuje. [Salon wróżb]

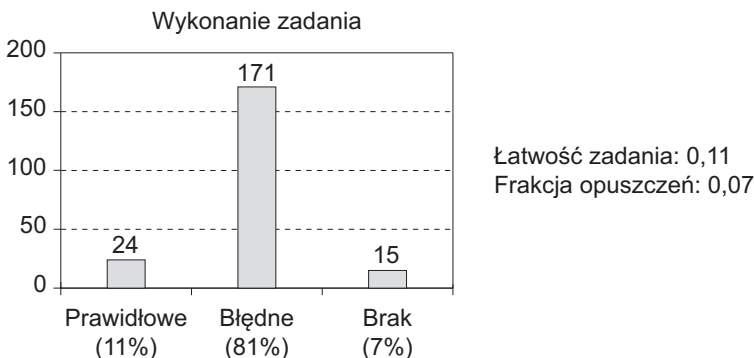
Liczba błędnych odpowiedzi wskazuje na to, że większość badanych czwartoklasistów nie radzi sobie z uzasadnianiem swojego stanowiska, a co za tym idzie nie wykazuje się opanowaniem umiejętności wykorzystania usłyszanych informacji w praktyce (w tym wypadku odniesienia przesłania słuchanego tekstu do społecznej sytuacji komunikacyjnej).

Najwięcej problemów badani mieli z ostatnim zadaniem (8), sprawdzającym umiejętność odniesienia przesłania słuchanego tekstu do indywidualnej sytuacji z życia. Poradziło sobie z nim 24 uczniów (11%). Okazało się ono bardzo trudne.

---

²⁷ Język odpowiedzi uczniowskich, cytowanych w niniejszym artykule, jest zgodny z oryginałem.

W jakiej sytuacji poleciał(a)byś koledze / koleżance wysłuchanie piosenki Pauliny Przybysz? Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.

Wykres 7. Dane statystyczne: odniesienie przesłania słuchanego tekstu do indywidualnej sytuacji z życia²⁸

Za poprawne uznawano wszystkie odpowiedzi wskazujące na zrozumienie piosenki na poziomie globalnym (na przykład należy spełniać swoje marzenia, nie bać się przyszłości, uczyć się na błędach i nie poddawać się w trudnych sytuacjach). Ważne było, aby uczeń wskazał sytuację, w której wysłuchanie piosenki pomogłoby koledze/koleżance, a także uzasadnił swój wybór, odwołując się do przesłania utworu, na przykład:

Wysłuchanie piosenki Pauliny Przybysz poleciałbym koledze albo koleżance w trudnej dla niego albo niej chwili. Pomogłoby to napewno ponieważ, w tej piosence jest mowa by się nie poddać.

Poleciałbym tą piosenkę osobie, która nie wie czy ma zaryzykować. Spowodowało by to żeby przełamał tą barierę i zrobił to.

W uzasadnieniach, pośrednio bądź bezpośrednio, pojawiają się nawiązania do przesłania piosenki. Pozostali badani (73%) wykonali wyłącznie jedną wybraną część polecenia: albo podawali sytuację [5], w jakiej mogliby polecić wysłuchanie piosenki koledze/koleżance (105 osób — 50%), albo wyłącznie uzasadniali [6] swoje niezwerbalizowane stanowiska (48 — 23%), na przykład:

[5] Poleciałbym mojemu koledze tą piosenkę kiedy był by smutny.

[6] Dlatego poleciałbym tą piosenkę bo fajnie się jej słucha i mogła by pomóc psychicznie.

Ponadto pojawiło się 18 (9%) odpowiedzi niezgodnych z poleceniem²⁹.

Niski wynik uczniów mógł być spowodowany nie tylko brakiem umiejętności uzasadniania własnego zdania, lecz także nieumiejętnością czytania ze zrozumieniem poleceń, zmęczeniem, brakiem wyobraźni, nieumiejętnością twórczego my-

²⁸ Zadanie nie zostało wykonane przez 15 osób (7%). Ponieważ było to ostatnie zadanie, przy wykresie nie podano informacji o wartości frakcji opuszczeń.

²⁹ Uczniowie udzielali odpowiedzi niezgodnych z poleceniem, np. „Uwaga, uwaga” lub „Warto marzyć”. Niektórzy również napisali, że piosenka im się nie podobała i by jej nie polecili.

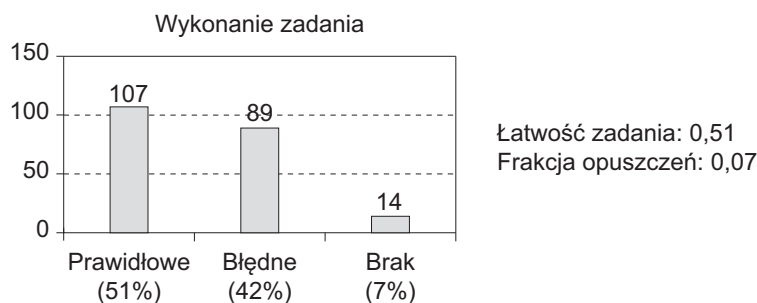
ślenia. Mnogość możliwych przyczyn jest dowodem na to, jak skomplikowanym procesem jest percepcja słuchowa i od jak wielu czynników zależy jej efektywność.

2. Poziom lokalny

Ostatnią sprawdzaną sprawnością było wartościowanie informacji ze słuchanego tekstu w kontekście pozatekstowym (zadanie 7). Uznano, że piosenka może być dla odbiorcy źródłem wskazówek, wartości, idei na przyszłość. Z zadaniem poradziło sobie 107 (51%) badanych. Okazało się ono umiarkowanie trudne dla uczniów.

A. Podczas ponownego słuchania utworu zanotuj zdanie, które według Ciebie jest warte zapamiętania.

B. Uzasadnij swój wybór.

Wykres 8. Dane statystyczne: wartościowanie informacji z słuchanego tekstu w kontekście pozatekstowym

Zadanie wymagało od ucznia (podczas ponownego słuchania utworu) zanotowania zdania wartego zapamiętania, a także uzasadnienia swojego wyboru. Spełnienie tych dwóch warunków, to znaczy dokonanie ekscerptu i umotywowanie swojego stanowiska (wyjaśnienie, dlaczego wybrane zdanie jest warte zapamiętania), pozwalało badanym otrzymać jeden punkt.

Czwartoklasiści mieli dowolność w wyborze zdań (musiały one jedynie pochodzić ze słuchanego tekstu). Pierwsza, niepunktowana, część zadania okazała się łatwa dla badanych. Z notowaniem zdania poradziło sobie 168 osób (80%). Większość z nich wybrała fragment „Nie bój się chcieć” (58) oraz „Nie poddam się, mnie nie złamie nic” (41). Pozostałe zdania były rzadziej notowane: „Nauczył mnie czas, upada się, żeby wstać” (24); „Niech mówią co chcą” (11); „Kto się nie boi, ten górą jest” (10); „Uciekam stąd, w nudy mgłę nie chcę żyć” (6); „Marzenia są w nas, nie trzeba nic tylko chcieć” (6); „Choć nie ma lekko, nie przejmuj się” (5); „Czy do stracenia coś mam?” (5); „Każda z trudnych chwil tylko doda sił” (2). Dla większości uczniów najważniejsze były więc zdania, których sens był zgodny z przesłaniem piosenki. Jedynie 28 (13%) uczniów błędnie wykonało tę część za-

dania, zapisując zdania nie pochodzące z słuchanego tekstu [7], notując parafrazę usłyszanego fragmentu [8] bądź przedstawiając jego interpretację [9]:

[7] Nie buj żyć się.

[8] Żeby nie suchać co inni ludzie o tobie sądzą.

[9] Nie bój się spełniać marzeń.

Ponieważ zanotowanie zdania nie świadczy o opanowaniu umiejętności wyboru najważniejszego (według adresata zadania) fragmentu piosenki (także ze względu na subiektywność tej części zadania, gdyż uczeń mógł przywołać dowolny fragment utworu), wprowadzono część B, w której badani mieli wyjaśnić, dlaczego zapisali akurat ten fragment słuchanego tekstu. 107 (51%) osób poprawnie uzasadniło, dlaczego wybrane przez nich zdanie jest warte zapamiętania:

Bo taka myśl pomoże w życiu. [„Nie bój się chcieć”.]

Wybrałam te zdanie ponieważ muwi o tym żeby się nie poddawać i żeby być zawsze pewnym siebie. [„Nie poddam się, mnie nie złamie nic”.]

W życiu są takie chwile że, życie daje nam porządnie w kość ale trzeba próbować dalej by osiągnąć sukces. [„Nauczył mnie czas, upada się, żeby wstać”.]

Wśród błędów można wyróżnić:

— brak uzasadnienia:

bo ja tak myślę. [„Nauczył mnie czas, upada się, żeby wstać”.]

— brak wskazania na wartość wybranego zdania:

bardzo mi się ten moment. [„Nie poddam się, mnie nie złamie nic”.]

— wartościowanie w kontekście tekstowym (uzasadnienia odnoszą się do treści lub warstwy melodyjnej piosenki):

Dlatego bo Autorka nie podda się i nic jej nie złamie [„Nie poddam się, mnie nie złamie nic”.]

Dlatego wybrałam tą zwrotkę bo jest pięknie zaśpiewana i rusza mnie do śpiewania ta zwrotka [„Uciekam stąd, w nudy mgłe nie chcę żyć”.]

— powtórzenie wybranego zdania bądź dokonanie jego parafrazy:

Bo nie trzeba nic tylko chcieć. To nie trzeba bać tylko chcieć swoimi marzeniami. [„Nie bój się chcieć”.]

— odpowiedź nie na temat:

Bo mi się chce. [„Choć nie ma lekko, nie przejmuj się”.]

Umiejętność wartościowania informacji ze słuchanego tekstu w kontekście pozatekstowym została opanowana przez ponad połowę badanych. Pozostali uczniowie radzą sobie z notowaniem informacji, lecz nie są w stanie wykorzystać ich w praktyce.

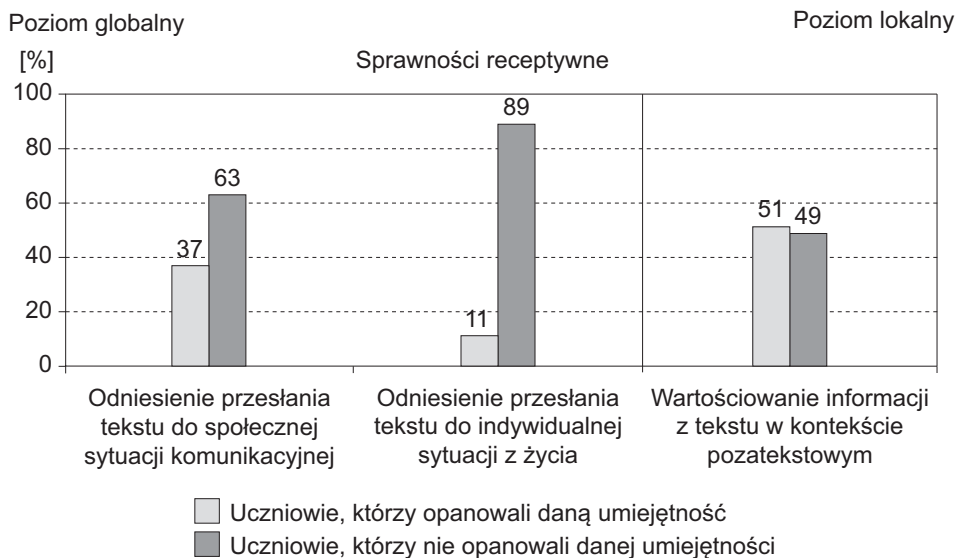

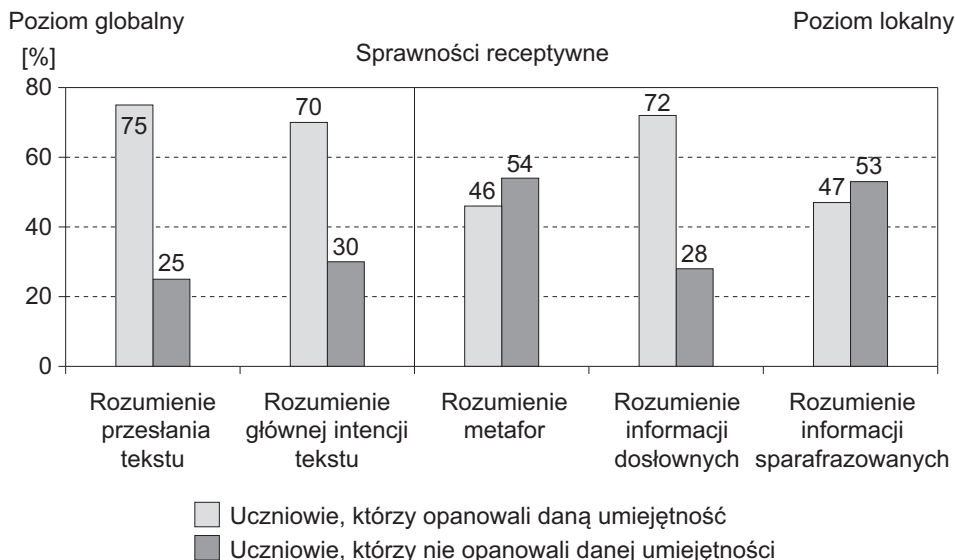
Wnioski

Z przeprowadzonych badań wynika, że zarówno procesy myślowe warunkujące odbiór wypowiedzi, jak i sama praca ze słuchanym tekstem mogą sprawiać uczniom klasy IV problemy. Żadne zadanie testowe nie było dla badanych bardzo łatwe, dlatego też nie można się zgodzić z tezą, że umiejętność słuchania jest wystarczająco opanowana przez uczniów i nie powinna być kształcona w szkole.

Czwartoklasiści dobrze radzą sobie z rozumieniem przesłania piosenki (75%), rozumieniem informacji dosłownych (72%) oraz rozumieniem głównej intencji utworu (70%). Trudność sprawia im wartościowanie informacji ze słuchanego tekstu w kontekście pozatekstowym (51%), rozumienie informacji sparafrazowanych (47%), rozumienie metafor (46%) oraz odniesienie przesłania piosenki do społecznej sytuacji komunikacyjnej (37%). Bardzo trudne okazało się natomiast odniesienie przesłania utworu do indywidualnej sytuacji z życia (11%).

Zestawienie osiągnięć uczniów w ramach każdej badanej sprawności pozwala ponadto stwierdzić, że sprawności receptywne są lepiej opanowane przez czwartoklasistów niż produktywne. Uczniom łatwiej zrozumieć słuchany tekst (zwłaszcza na poziomie globalnym i lokalnym dosłownym) niż wykorzystać usłyszane informacje w praktyce. Trudność sprawia im również uzasadnienie własnego zdania.

Wykres 9. Szczegółowe wyniki badań

W przypadku sprawności receptywnych uczniowie lepiej sobie radzą z rozumieniem piosenki na poziomie globalnym niż lokalnym. Na poziomie lokalnym czwartoklasiści rozumieją informacje dosłowne, jednak mają problemy z odbiorem informacji wyrażonych pośrednio. Z kolei w ramach sprawności produktywnych tendencja jest odwrotna: badanym łatwiej wykorzystać szczegółowe informacje z słuchanego tekstu w praktyce (odbiór na poziomie lokalnym) niż odnieść przesłanie utworu do sytuacji z życia, społecznej/indywidualnej (odbiór na poziomie globalnym). Najprawdopodobniej wynika to z faktu, że uczniowie wartościowali wybrane przez siebie informacje (w związku z tym te informacje, które zostały przez nich zrozumiane), a nie narzucone przez autorkę zadania.

Zaprezentowane wyniki badań nie odzwierciedlają pełnego obrazu badanej kompetencji. Jednak na ich podstawie można stwierdzić, które sprawności częściowe warunkujące efektywną percepcję słuchową zostały opanowane przez uczniów w stopniu wystarczającym, a które nie. Te drugie powinny być zatem kształcone w polskiej szkole. Jeżeli uczniowie, mając do czynienia z bliskim im gatunkiem — piosenką, nie są w stanie zrozumieć komunikatów wyrażonych pośrednio, a także skorzystać z usłyszanych informacji, można przypuszczać, że nie poradzą sobie również w kontakcie z bardziej wymagającymi gatunkami. Trudno też wyobrazić sobie pracę nad krytycznym odbiorem słuchanych tekstów bez opanowania sprawności niższego rzędu. Warto więc włączyć kształcenie umiejętności słuchania do edukacji polonistycznej i przygotować uczniów do kompetentnego odbioru w sytuacjach pozaszkolnych, rozwijając te umiejętności, które pozwolą im świadomie i krytycznie obcować z różnego rodzaju wypowiedziami.

Bibliografia

- Adler R.B., Rosenfeld L.B., Proctor II R.F., *Relacje interpersonalne. Proces porozumiewania się*, przeł. G. Skoczylas, Poznań 2006.
- Bartmiński J., Niebrzegowska-Bartmińska S., *Tekstologia*, Warszawa 2009.
- Chyb M.U., *Sprawności receptywno-produktywne w kształceniu sprawności słuchania*, „Kształcenie Językowe” 15 (25), 2017, s. 27–39.
- Grzegorzczkova R., *Wstęp do językoznawstwa*, Warszawa 2007.
- Każmierczak P., *Piosenka pomoże na wiele, czyli o alternatywnych sposobach kształtowania kompetencji gramatycznej*, „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2018, nr 25, s. 137–148.
- Kądziaława D., *Czynność rozumienia mowy. Analiza neuropsychologiczna*, Wrocław 1983.
- Kurcz I., Polkowska A., *Interakcyjne i autonomiczne przetwarzanie informacji językowych: na przykładzie procesu rozumienia tekstu czytanego na głos*, Wrocław 1990.
- Łaskiewicz M., *Piosenka jest dobra na wszystko?* „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2010, nr 17, s. 335–341.
- Morreale S.P., Spitzberg B.H., Barge J.K., *Komunikacja między ludźmi. Motywacja, wiedza i umiejętności*, przeł. P. Izdebski, A. Jaworska, D. Kobylińska, Warszawa 2007.
- Music listening 2019. A look at how recorded music is enjoyed around the world*, <https://www.ifpi.org/downloads/Music-Listening-2019.pdf> (dostęp: 18.05.2020).
- Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999.
- Paliński A., *Psychologiczna charakterystyka procesów słuchania i czytania w języku obcym w aspekcie porównawczym*, [w:] *Sprawność słuchania i czytania w nauczaniu języków obcych*, red. A. Paliński, Rzeszów 1982, s. 11–22.
- Pałasz P., *Piosenka popularna jako materiał dydaktyczny oraz możliwość jej wykorzystania na zajęciach lektoratowych z języka polskiego jako obcego*, „Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 2013, nr 20, s. 349–356.
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Język polski*, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/03/podstawa-programowa-ksztalcenia-ogolnego-z-komentarzem.-szkola-podstawowa-jezyk-polski.pdf> (dostęp: 17.05.2020).
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła ponadpodstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum oraz branżowa szkoła I i II stopnia. Język polski*, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=23135> (dostęp: 17.05.2020).
- Przybysz P., *Nie bój się chcieć*, <https://www.youtube.com/watch?v=QOSoCmcR0Ms> (dostęp: 15.05.2020).
- Raport: badanie zachowań konsumentów na światowym rynku muzycznym w 2018 roku*, https://www.ifpi.org/downloads/Music-Consumer-Insight-Report-2018_PL.pdf (dostęp: 18.05.2020).
- Rosario González de Rivas M. et al., *Wpływ muzyki, tekstów piosenek i teledysków na dzieci i młodzież*, <https://podyplomie.pl/publish/system/articles/pdfarticles/000/012/364/original/20-27.pdf?1473251600> (dostęp: 17.05.2020).
- Tomlin R.S., *Semantyka dyskursu*, [w:] *Dyskurs jako struktura i proces*, red. T.A. van Dijk, przeł. G. Grochowski, Warszawa 2001, s. 45–101.
- Wróbel S., *Umysł, gramatyka, ewolucja. Wykłady z filozofii umysłu*, Warszawa 2010.

Załącznik

Test słuchania ze zrozumieniem I

Numer szkoły	Klasa	Numer z dziennika	Płeć K/M

Słuchanie ze zrozumieniem I

Test dla klasy IV szkoły podstawowej

2019

INSTRUKCJA DLA UCZNIA:

1. Zakoduj swoją pracę. W lewym górnym rogu wpisz numer szkoły, klasę, numer z dziennika i płeć (K — kobieta, M — mężczyzna), np.:

Numer szkoły	Klasa	Numer z dziennika	Płeć K/M
3	4a	8	K

2. Upewnij się, że test składa się z 4 stron i 8 zadań. Jeśli brakuje stron, powiedz o tym nauczycielowi.

3. Stosuj się do poleceń zaznaczonych na żółto.

4. Uważnie przeczytaj treść zadań.

5. Z uwagą słuchaj nagrań i wykonaj wszystkie zadania.

6. Każde nagranie zostanie odtworzone dwa razy.

7. W zadaniach zamkniętych zaznacz krzyżykiem prawidłową odpowiedź:

A.   B.   C.

8. Jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź krzyżykiem:

A.   B.   C.

9. W zadaniach typu prawda–fałsz zaznacz krzyżykiem, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

	PRAWDA	FAŁSZ
Ten test składa się z 8 zadań.	x	

10. Jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź krzyżykiem:

	PRAWDA	FALSZ
Ten test składa się z 9 zadań.	x	x

11. Rozwiązania pozostałych zadań zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach.

POWODZENIA!

Wysłuchaj nagrania numer 1.

(Paulina Przybysz *Nie bój się chcieć*)

Zadanie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

W piosence jest mowa o tym, że:

- A) nie można bać się marzeń i trzeba je ostrożnie spełniać.
- B) nie można bać się marzeń i trzeba je odważnie spełniać.
- C) można bać się marzeń, ale trzeba je odważnie spełniać.
- D) można bać się marzeń, więc trzeba je ostrożnie spełniać.

Zadanie 2

Zaznacz, czy podane zdania są zgodne z tekstem (prawda), czy nie (fałsz).

	Według piosenkarki:	PRAWDA	FALSZ
1.	ważne jest to, co myślą inni ludzie.		
2.	najważniejsze w życiu jest to, co się dopiero wydarzy.		
3.	nie warto w życiu ryzykować.		
4.	ludzie nie mają problemów w życiu.		
5.	strach może przeszkadzać człowiekowi w spełnianiu marzeń.		

Zadanie 3

Wybierz jedno słowo z nawiasu zgodnie z tekstem piosenki i uzupełnij każde zdanie.

Nauczył mnie (przypadek/ czas) _____, upada się, żeby wstać.

Czy do (stracenia/ wygrania) _____ coś mam?

Nie (zmienię/ poddam) _____ się, mnie nie złamie nic.

Choć nie ma (ciężko/ lekko) _____, nie przejmuj się!

Zadanie 4**Zaznacz prawidłową odpowiedź.**

Zdanie *Uciekam stąd, w nudy mgłę nie chcę żyć!* oznacza, że piosenkarka chce:

- A) zmienić miejsce zamieszkania.
- B) zorganizować wesołą zabawę.
- C) zmienić swoje życie.
- D) żyć tylko marzeniami.

Zadanie 5**Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.**

W piosence Paulina Przybysz:

- A) nakłania innych do odważnych zmian w życiu.
- B) pokazuje innym, jak bardzo jest szczęśliwa.
- C) opisuje, jak wygląda prawdziwe życie.
- D) chce żyć jak do tej pory.

Zadanie 6**A. Wybierz fotografię miejsca, które mogłyby reklamować piosenka Pauliny Przybysz.**
 A

 B

 C

 D

Źródła fotografii: <http://heliotrop.waw.pl/wp/kurs/wrozenie-z-kart-klasycznych/> (dostęp: 26.10.2019); <http://martessport.com.pl/sklepy> (dostęp: 26.10.2019); https://multicreo.pl/portfolio_page/psychoterapiaglogow/ (dostęp: 26.10.2019); <https://www.mytravel.pl> (dostęp: 26.10.2019).

B. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Wysłuchaj ponownie nagrania numer 1.

Zadanie 7

A. Podczas słuchania utworu zanotuj zdanie, które według Ciebie warto jest zapamiętania.

B. Uzasadnij swój wybór.

Zadanie 8

W jakiej sytuacji polecił(a)byś koledze/koleżance wysłuchanie piosenki Pauliny Przybysz? Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.
